

# Bishul Akum: Caretakers, Chefs and Cooks

## Consider the Following Questions:

A member of my shul recently asked me a shailah about the kashrus of her pot. It seems that she asked her nanny to cook up a pot of rice with the pot that she had left her -- a fleishig pot -- and the nanny unassumingly added butter to the rice. She wanted to know what to do with the pot...

### Sources 1 Mishnah Avodah Zarah, with Rashi and Rambam

והשלקות • כל  
דבר שבישלו עובד כוכבים ואפי'ו  
בכלי טהור וכולהו משום חטאת :

[ו] רוב הדברים הללו כגון הפת והשלקות ודומיהן לא נאסרו אלא כדי שנתרחק מהם ולא נתערב בהם כדי שלא נבוא בהתערבותינו בהם להפקרות בדברים האסורים וזהו ענין אמרם משום חטאת<sup>24</sup>. ודברים אלו הן מכלל שמנה עשר דבר שגזרו כמו שביארנו בתחלת שבת<sup>25</sup>.

### AVODAH ZARAH CHAPTER 2 MISHNAH 6

אלו דברים של גוים אסורין, ואין אסורין אסור הנאה: חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, והפת, והשמן שלהן — רבי ובית דינו התירו בשמן — ושלקות, וקבשין שדרךן לתת לתוכן יין נחמץ, וטרית טרופה, וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו, והחילק, וקרט של חלפית, ומלח סלקונטית — הרי אלו אסורין, ואין אסורין אסור הנאה.

These things belonging to gentiles are forbidden, but benefit from them is not prohibited: milk which was milked by a gentile without being seen by a Jew, and bread, and their oil — Rabbi and his court permitted oil — and boiled food and pickled food to which they would add wine and vinegar, and minced fish, and brine which does not have any stickleback fish floating in it, and the Hilak fish and grains of asafoetida and salkentit salt — these are forbidden, but benefit from them is not prohibited.

### Source 2: Gemara Avodah Zara 37b

והשלקות: מנהגי מילי א"ר היא בר אבא  
אמר רבי יוחנן אמר קרא °אוכל בבסקי<sup>י</sup> טכזים חסירי: קליות • יבשו בתטה:  
תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי  
מדרבנן  
כמים מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה אלא מעתה חמין ועשאן  
קליות ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא "חיסין ועשאן • קליות מותרין  
אלא כמים \*מה מים שלא נשתנו מבריתן אף אוכל שלא נשתנה מבריתו  
אלא מעתה חמין ושתנן ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא חיסין ועשאן  
קליות הקמחים והסלתות שלהן מותרין אלא כמים מה מים שלא נשתנו  
מבריתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מבריתו ע"י האור מדי אור כתיב



Source 2 continued: Gemara Avodah Zara 38a

# אין מעמידין פרק שני עבודה זרה לח

**אלא** מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא • פרש"י דרבנן גזור משום דמיש שמא יאכילט דברים טמאים ויזחר היה נראה לפרש הטעם משום חתנות וכן פ"ה במתני' אומר הר"ר אברהם ז"ר דוד דודאי שלקת אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מבטלם בביתו אבל כשהוא מבטל בביתו של ישראל אין לחוש לא לחתנות ולא לשמא יאכילט דברים טמאים ולא הודה לו ר"ח דודאי כיון שהעובד כוכבים מבטל לא חלקו כלל חכמים בין רשות ישראל לרשות העובד כוכבים כי לעולם יש לחוש שמא לא יזחר גם בביתו של ישראל כמו בביתו של עובד כוכבים :

מדרבנן • שלא יהא ישראל רגיל אללו במאכל וכמשה ואכילטו דבר טמא : דגים קטנים וארדי ודייסי • אין נאכלין חיין ואין עלין על שולחן מלכים ללישנא קמא יש בהן משום בישולי עובדי כוכבים ללישנא בתרא שרו : ארדי • בולי"ן :

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב • כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב • כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים מאי בנייהו איכא בנייהו דגים קטנים וארדי ודייסי

Source 3:  
Rambam Laws of  
Forbidden Foods  
Chapter 17

## קדושה הלכות מאכלות אסורות פי"ז

**ט ויש**  
שם דברים אחרים אסרו אותן חכמים ואע"פ שאין לאיסורן עיקר מן התורה גזרו עליהן כדי להתרחק מן הגוים עד שלא יתערבו בהן ישראל ויבואו לידי חתנות. ואלו הן. אסרו לשתות עמהן ואפילו במקום שאין לחוש ליין נסך. ואסרו לאכול • פיתן או בישוליהן ואפילו במקום שאין לחוש לגיעוליהן :

**יד גוי**  
שבישל לנו יין או חלב או דבש או פרישין וכיוצא באלו מכל דבר הנאכל כמות שהוא חי הרי אלו מותרין. ולא גזרו אלא על דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי כגון בשר ודג תפל וביצה וירקות, אם בישלן הגוי מתחלה ועד סוף ולא נשתתף ישראל עמו בבשולן הרי אלו אסורין משום בישולי גוים : **טו** בדיא בדבר שהוא עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת כגון בשר וביצים ודגים וכיוצא בהן. אבל דבר [כ] שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת כגון תורמוסין ששלקו אותן גוים אע"פ שאינן נאכלין חיין הרי אלו מותרין וכן כל כיוצא בהן. שעיקר הגזרה משום חתנות שלא יזמנו הגוי אצלו בסעודה ודבר שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מזמן את חבירו עליו :

יו"ד קיג הל' פת ושלקות של גוים

בית יוסף

סימן קיג

א (ב) [א] שלקות שבשלם הגוי אסורין א.  
 (ג) לא שנא אם בשלם הגוי בביתו או בשלם  
 בבית ישראל וה"ר אברהם היה מתירם אם בשלם  
 הגוי בביתו של ישראל דלא שייך בהו לא משום  
 חתנות ולא משום שמא יאכילנו דברים טמאים.  
 ורבינו תם חולק עליו וכן נוהגין. (ג) ולא אסרו  
 אלא דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם עולה  
 על שלחן של מלכים ללפת בו הפת או לפרפרת.  
 אבל דבר הנאכל כמו שהוא חי אפילו הוא חשוב  
 להעלות על שלחן מלכים או דבר שאינו חשוב  
 לעלות על שלחן מלכים יב אפילו אינו נאכל  
 כמו שהוא חי אין בו משום בישולי גוים:

א(א) שלקות שבשלם גוי אסורים. צמסנה פרק אין מעמידין (לה:): מני שלקות של גוים בכלל דברים האסורים צאכילה ופירש רש"י שלקות כל דבר שצטלו גוי ואפילו צכלי טהור וכולהו משום

Source 4: Tur Yoreh Deah 113

חתנות וכן כתב הרמב"ם צפ"ז (מהמ"א ה"ט). וצמסנה פירש רש"י (גמ. ד"ה מדרבנן) טעמא אחרינא שלא יהא ישראל רגיל אלל גוי צמאל וצמסנה ויאכילנו דבר טמא ב: ומ"ש וה"ר אברהם היה מתירם אם בשלם גוי בביתו של ישראל וכו'. קן כתבו סס התוספות (ד"ה אלל מדרבנן) והמרדכי (סי' תתל) שהיה אומר ה"ר אברהם ג] ולא הודה לו רבינו תם דלא שנא צבית הגוי לא שנא צבית ישראל דלא פלוג רבנן וכן נראה שהוא דעת הפוסקים שסתמו דבריהם ולא חילקו [בדק הבית] ולאפוקי מרבינו ירוחם (ני"ז ח"ז קס ע"ד) שכתב שרוב הפוסקים הסכימו להתיר [עד כאן]:

ד, ז(א) בתוב צארחות חיים (הל' איסורי מאכלות סי' סו) כתב הרמב"ן [א] צמסנה דעמי שאין איסור צמסנות הללו הקנויות לנו דמלאכה דעבד ערל דישראל היא דקנוי לו למעשה ידיו ומוזהר עליו צמסנת מן התורה וליתיה בכלל גוים והילכך ליתיה בכלל גזרות דידהו וכן נהגו עכ"ל ד]. והרא"ה (דה"צ צ"ג ש"ז נד.) ה] כתב אף על פי שהדעת נוטה לדבריו בעל נפש ראוי להחמיר על עצמו וכן כתב [נ] הרשב"א ואנו נוהגים איסור צמסוליהן ואפילו צדיעבד עכ"ל (א) והם דבריו צמסנה (ח"א סימן סח ותקכז וצמסנות לרמב"ן סי' קמט):



# יורה דעה קיג הלכות מאכלי עובדי כוכבים

ז [יא] אין שגירת (פי' הצערה ונפרו והסיקו חנוס ויהו שגין) התנור מועלת (ז) אלא בפת אבל בשאר המתכשלים אין שגירת התנור ולא הדלקת האש מעלה ומוריד אלא ההנחה דוקא לפיכך הרוצה לבשל במחבת בתנור של עובד כוכבים צריך שיתן ישראל המחבת לתוך התנור למקום הראוי להתבשל בו :

הגה (ח) [ית] ויש מולקין וסבירא להו להלקת האש מן (א) (ב) מחוץ כגמלים מהני לענין ביטול כמו לענין פה וכן נוהגין

(הנהגה ש"ד ובארזן כלל מ"ג ובמרדכי פל"מ) ו' ואשילו מחוץ בלא (ח) כוונה מהני ומועיל (ממשמעות מהר"י בהגהת ש"ד וכל בו) [יב] וי"א דאשילו לא יחתה ישראל [ב] ולא השליך שם קיסם רק שהעובד כוכבים הדליק האש מאש של ישראל שרי (או"ה שם בשם מהר"ם) :

מזן כ' [למ] כ' כלים שבשול בהם העובד כוכבים לפנינו דברים שיש בהם משום בישולי עובדי כוכבים כא צריכים (יח) הכשר [מ] כא ויש אומרים שאינם צריכים [מא] ואף כ' לרברי המצריכים הכשר אם הוא כלי חרס מגעילו שלש פעמים ודיו מפני שאין לאיסור זה עיקר בדאורייתא :

קיג דיני בשולי עובדי כוכבים . ובו ט"ז סעיפים :  
א (א) [יא] \* \* דבר שאינו נאכל כמו (א) שהוא חי א וגם ב (ב) עולה על שלחן מלכים [ב] ללפת בו את הפת [ג] או לפרפרת שבישלו עובד כוכבים [ד] אפילו בכלי ישראל [ה] יובבית ישראל אסור משום בישולי עובד כוכבים :

ך [טז] ה' יש מי שמתיר (ג) ז (ה) בשפחות שלנו [י] ויש מי שאוסר ואפילו בדיעבד (השוכח רש"א סי' ס"ח) :

הגה [יא] ונדענע יש לסמוך הדברי הממירים (ארוך כלל מ"ג והנהגה ש"ד) [יב] ואשילו לכתחילה נוהגין להקל בבית ישראל שהשפחות והענדים מנשלים בבית ישראל (ד) כי אי אפשר שלא יחתה אחד מבני הבית מעט (סס) :

ן [טז] \* כל שבישלו ישראל מעט בישולו בין בתחילה בין בסוף מותר לפיכך אם הניח עובד כוכבים בשר או קדרה על גבי האש והפך ישראל בבשר והגים בקדרה או שהגים ישראל וגמר העובד כוכבים הרי זה מותר . (ו) ח [טז] (ואפי' לא היה מתבשל בלא (ז) סיוע העובד כוכבים) :

## שפתי כח

ז בשפחות שלנו . שקנויות לנו דמלאכה דעבד העובד כוכבים דישראל הוא ומוחר פליו בשבת מן התורה וליחיה בכלל עובד כוכבים והלכך ליחיה בכלל גזרות התורה עכ"ל תשובת הרמב"ן שהביא ביה יוסף וד"מ ובהכך שפחות מיירי המחבר אכל לא בשפחות שלנו שבארצות אלו שאין קנויות לנו רק שנשכרו לשנה ואין לנו מוחרין עליהם בשבת

כמו שכתבאר בא"ח סימן ש"ד וכ"כ הב"ח ולפ"י מ"ש הרב ודעיבד יש לסמוך הדברי הממירים לא ח"ש בשפחות שלנו וז"ל דקאי אשפחות דמיירי המחבר או ר"ל דיש לסמוך הדברי הממירין בישולי עובדי כוכבים בבית ישראל והוא דעה ר' חזקוני שהביא הטור וכ"כ בד"מ ובת"ח כלל ע"ה דין י"ז בשם אר"ה והוא באר"ה כלל מ"ג דין י"ג א"כ הרב לא דקדק בזה דעיקר דמילתא סמיך אטעמא דח"א שלא יחתה אחד מבני הבית מעט ועיין בא"י של מהרש"ל סי' ע"ה מביא תשובת הרמב"ן סי' קמ"ט דיש מרבוחינו מחירין בשפחות מטעם דאין איסור משום בישולי עובד כוכבים אלא בעושה מרלונו משום גזירת התורה אבל אלו השפחות והעבדים שלנו שטעמם בע"כ בין יראו בין לא יראו אין בזה קירוב הדעה ומי"מ אין דבריהם מחזורין ואין לנו סומכין ע"ז ולנו נוהגין איסור אשילו בדיעבד ע"כ עכ"ל וכן הוא בהשוכח רש"א סימן ס"ח ולפ"י י"ל דסברת המחיר שכתב המחבר הוא מטעם זה ולזה כתב הרב דיש לסמוך עליהם בדיעבד אלא דבכ"י וד"מ לא זכר עטם זה :

## מודי זהב

(ג) בשפחות שלנו . פי' הקנויות לנו ומוחרין לנו על מלאכתן בשבת מן התורה וחין מכלל זה השפחות עובדי כוכבים שהם נשכרים לישראל לזמן אלא דבאר"ה כלל מ"ג כתב גם באלו להחיר בדיעבד ולסמוך על הר"א שמביא הטור שכתב ישראל אין בו משום ביטול עובד כוכבים אף על גב דלא קי"ל כותיה : (ד) כי א"א שלא יחתה בו' . כתב בד"מ שמינין מלאן אשילו לא כוון להחיר ע"י מחוץ ז' אלא עשאו בלא כוונה דמוחר וכ"כ בכל בו עכ"ל וכ"כ רמ"א כאן בסמוך ובאר"ה כלל מ"ג כתב אך יוחר שאותו החיטוי יועיל לתקן האש ויועיל למהר בישולו ע"י ישראל עכ"ל :

## פתחי תשובה

קיג (א) שהוא חי . עכ"פ של מהר"ש ז"ל שכתב דעיקר הגויה היתה משום חתנות כו' וע"כ כפי' פסארת נמשע שכתב דלפי טעם זה שרי ביטול של מומר דמשום חתנות ליכא (עיין לעיל ר"ס קי"ב ע"ש שם) אלא שיהיה עוד טעם מובחר בכ"י דשמה יאכלו דברים אסורים ולפ"י גם ביטול של מומר אסור דהוי ככוסר לכל התורה כולה ושמה יאכלו דברים האסורים ע"ש ולפ"י ה"ש מומר לחלל שבת כפרסטיא או לכל התורה פלה חזן פשמים אלו דיינו עובד כוכבים כולענין סי' ב' ס"ה ולקמן סי' קי"ט גם כן ביטול אסור :